

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ АЙРІС МЕРДОК «THE BLACK PRINCE»)

Наталія Телегіна

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: 0000-0002-3181-6745

Scopus Author ID: 56269012200

Wed of Science Researcher ID: IAR-0160-2023

natalia.telegina@pnu.edu.ua

Лілія Петрів

студентка факультету іноземних мов

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: 0009-0007-4249-0967

petrivlilia02@gmail.com

Ключові слова: *переклад, стратегія, метафора, функція, образ, перифраз.*

Мета статті – проаналізувавши існуючі стратегії перекладу та їх класифікації і, спираючись на них, запропонувати свою класифікацію стратегій перекладу метафор і, користуючись нею, провести кількісний та якісний аналіз використаних в розглянутому перекладі стратегій та визначити найбільш ефективні з них.

Вибірка метафор з вихідного тексту виявила високу ступень метафоричності прози Айріс Мердок, а визначення емоційно-експресивної функції цих метафор засвідчило їх важливу роль в розкритті емоційних станів героїв, їх світосприйняття та взаємин з навколишнім світом. Кількісний аналіз застосованих перекладачкою стратегій показав, що з 210 вибраних з оригіналу роману Айріс Мердок метафор, з яких відповідно до класифікації П. Ньюмарка 136 були визначені як оригінальні, а 74 як стандартні, за допомогою стратегії збереження метафори зі збереженням образу, було перекладено 146 метафор (45 стандартних і 101 оригінальна), при цьому збереження авторської інтенції та емоційно-експресивної функції метафор було забезпечено повністю, що свідчить про максимальну ефективність цієї стратегії. Стратегія перефразування метафори зі збереженням оригінальності була використана 23 рази; перифраз метафори без збереження оригінальності використовувався 2 рази; експлікація метафори застосовувалася 9 разів (6 для стандартних і 3 для оригінальних метафор); заміна метафори на інший стилістичний засіб використовувався 10 разів (4 для стандартних і 6 для оригінальних метафор); опущення метафори було виявлено тільки 1 раз; заміна стандартної метафори на іншу стандартну із більш зрозумілим для носіїв мови мети метафоричним образом було використано 16 разів і стратегія заміни стандартної метафори на оригінальну використовувалася тричі. Загалом необхідно зазначити, що ретельний підбір стратегій перекладу Єленою Даскал для кожного окремого випадку забезпечив не тільки відтворення стилю письменниці, а і максимально повне розкриття художніх образів. Аналіз використаних стратегій та результатів їх застосування свідчить про збереження культурно-етнічної специфіки образів і тяжіння перекладачки з точки зору глобальних стратегій до форенізації з метою занурення читача у світосприйняття героя та авторську картину світу.

STRATEGIES FOR TRANSLATING METAPHORS IN A LITERARY TEXT (BASED ON IRIS MURDOCH'S NOVEL "THE BLACK PRINCE")

Nataliya Telegina

PhD in Philology,

Associate Professor at the Department of Foreign Languages

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Liliia Petriv

Student at the Faculty of Foreign Languages

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Key words: *translation, strategy, metaphor, function, image, paraphrase.*

The paper analyses the existing classifications of the strategies of translation, proposes a new classification of the strategies of translation for metaphors and using it, conducts quantitative and qualitative analyses of the strategies for translating metaphors selected by Yelena Daskal in the process of translating "The Black Prince" by Iris Murdoch, accenting the degree of effectiveness.

The quantity of metaphors selected from the original demonstrated the high degree of imagery characteristic of Iris Murdoch's prose, and the defining of the emotional and expressive functions of these metaphors showed their important role in revealing the characters' emotional states, world outlook and relations with the environment. The quantitative analysis of the strategies used by Yelena Daskal showed that of 210 metaphors selected from the original, of which according to P. Newmark's classification 136 were original metaphors and 74 were standard metaphors, 146 metaphors (45 standard metaphors and 101 original metaphors) were translated by the strategy of preserving the metaphorical image the author used which allowed to preserve fully the author's intention and the emotional and expressive functions of these metaphors testifying to the effectiveness of this strategy. The strategy of paraphrasing without losing the originality of the metaphor (changing the image used by the author for another original, more familiar to the target language readers image) was used 23 times; the strategy of paraphrasing a metaphor losing originality (changing an original metaphor for a standard one) was used only twice; the explication of the metaphor was used 9 times (6 for standard metaphors and 3 for original metaphors); the strategy of replacing one standard metaphor with another standard metaphor occurred 16 times; the strategy of replacing a standard metaphor with an original metaphor occurred 3 times and only one metaphor was omitted.

It should be pointed out that Yelena Daskal's careful selection of the most suitable strategy for each metaphor provided not only the preservation of the author's style but also the full revealing of the heroes' characters. The analysis of the strategies used by Yelena Daskal and of the achieved results showed the preservation of the ethnocultural peculiarities of the characters and the translator's interest in foreignization to draw the reader into the world of the characters and the author's worldview.

Вступ. Переклад художніх текстів є одним з найскладніших видів перекладу, оскільки його мета полягає не тільки в адекватній передачі змісту тексту, але і в збереженні авторського задуму, атмосфери, стилю автора, художнього забарвлення і відповідно авторського трактування подій у повному обсязі. Зберігаючи стилістику тексту, перекладач художньої літератури повинен повноцінно передати ідеї та почуття автора

оригінального тексту, відтворюючи його образи в мові перекладу. Картина світу в оригінальному творі та в його перекладі повинні бути ідентичними. Одним із найцікавіших та найскладніших аспектів перекладу художнього тексту є по можливості повне збереження образної інформації художнього твору. Від збереження емоційно-експресивних відтінків художніх засобів значною мірою залежить повнота передачі задуму та

забезпечення запланованого автором впливу на читача.

Актуальність дослідження. Вдосконалення ефективності перекладу метафор є актуальною проблемою, оскільки точна передача імпліцитного значення метафори і збереження її емоційно-експресивної функції в перекладі забезпечує збереження не тільки авторського стилю, але й авторського світобачення.

Метою статті є здійснення всебічного аналізу стратегій перекладу метафор, використаних Єленою Даскал під час роботи над перекладом роману Айріс Мердок «Чорний принц» і визначення їх ефективності.

Для виконання поставленої мети були сформувані такі завдання:

- спираючись на існуючі стратегії перекладу і їх класифікації, запропонувати свою класифікацію стратегій перекладу метафор;
- здійснити вибірку метафор з вихідного тексту;
- визначити їх прагматичні та емоційно-експресивні функції;
- виявити використані перекладачем стратегії перекладу метафор, відповідно до запропонованої класифікації;
- провести кількісний аналіз використаних стратегій перекладу метафор та визначити найбільш ефективні з них;
- зробити висновки щодо адекватності перекладу метафор та ступеня збереження їхньої емоційно-експресивної функції в перекладі.

Матеріал і методи. *Матеріалом* даного дослідження виступає роман Айріс Мердок *The Black Prince* (1973) та його переклад «Чорний принц» (2018), здійснений Єленою Даскал.

В процесі написання статті було використано наступні *методи*: аналітичний метод, порівняльний метод, метод кількісного аналізу, системний метод.

Чимало вчених присвячували свої роботи проблемам вивчення метафори та розробці стратегій перекладу. Великий внесок зробили П. Ньюмарк, Ю. Найда, М. Бейкер, Л. Венуті, Дж. Кетфорд, Е. Честерман та інші. Необхідно відмітити, що простежуються розбіжності в термінології, яка стосується стратегій перекладу. П. Ньюмарк і М. Ларсон називають їх *процедурами*, М. Бейкер і Е. Честерман – *стратегіями*. П. Ньюмарк, говорячи по суті про стратегії перекладу, наголошує на відмінності між *процедурами* та *методами перекладу*, стверджуючи, що методи перекладач застосовує до цілих текстів, тоді як процедури перекладу до речень та менших мовних одиниць (Newmark, 1988: 82–92).

Британська науковиця, професор перекладознавства Мона Бейкер поділяє стратегії на

глобальні і локальні. Локальні стратегії, на її думку, стосуються окремих текстових сегментів, а глобальні, застосовуються до тексту в цілому. До локальних стратегій вона відносить переклад більш загальним словом (*superordinate*), переклад гіпонімом (словом із вужчим значенням), переклад більш нейтральним/менш виразним словом, переклад шляхом культурної заміни, переклад із використанням запозиченого слова або запозиченого слова плюс пояснення, переклад шляхом перефразування з використанням спорідненого слова, переклад шляхом перефразування за допомогою недотичного слова, переклад з опущенням та переклад за допомогою ілюстрацій (Baker, 1992: 26–42). Американський дослідник Лоуренс Венуті зосередив свої зусилля на аналізі існуючих здавна стратегій, яким він дав назву доместикація і форенізація, визначивши їх специфіку. Під доместикацією Л. Венуті мав на увазі адаптацію оригінального тексту відповідно до культурних та мовних норм реципієнта. Форенізацію він розглядав як стратегію, яка зосереджена на збереженні іншомовності та культурної специфіки вихідного тексту в перекладі. Ця стратегія дозволяє читачам зіткнутися з незнайомими культурними елементами, спонукаючи їх до взаємодії з культурою джерела і сприяючи міжкультурному збагаченню і взаєморозумінню (Venuti, 1998: 240).

Питання перекладу метафор детально розробляла американська лінгвістка М. Ларсон, яка визначила п'ять способів перекладу метафори:

1. Збереження метафори, коли метафора здається зрозумілою для читача цільової мови.
2. Переклад метафори через порівняння.
3. Заміна метафори мови оригіналу метафорою цільової мови, яка передає те саме значення.
4. Збереження метафори із поясненням значення метафори, яке в неї закладено.
5. Пояснення значення метафори, без збереження метафоричного образу (Larson, 1984: 276).

Результати та обговорення. Дослідження, які були проведені в останні десятиліття, дозволяють стверджувати, що метафора відіграє важливу роль у формуванні особистісної моделі світу, тому вдала передача імпліцитного значення метафор є необхідною умовою відтворення в перекладі авторської картини світу.

Метафори виникають завдяки використанню «вторинних» значень слів, що дозволяє встановити нові зв'язки між ними. Вони поглиблюють розуміння твору, залучаючи образи, які створюють уявлення про явища, які характеризують певний об'єкт і розширюють знання про його властивості.

Британський професор перекладознавства П. Ньюмарк вважає, що метафори допомагають виразити думки та почуття щодо певного явища,

пояснити, що та чи інша річ являє собою, і передати це значення більш захоплюючим шляхом. У книзі “A Textbook of Translation” науковець поділяє метафори на шість типів: стерта метафора (*dead metaphor*), метафора-кліше (*cliche metaphor*), стандартна метафора (*stock metaphor*), адаптована метафора (*adapted metaphor*), недавня метафора (*recent metaphor*), оригінальна метафора (*original metaphor*) (Newmark, 1988: 106).

З цієї класифікації найбільший інтерес для дослідника художнього перекладу становлять стандартні (*stock metaphor*) та оригінальні метафори (*original metaphor*), оскільки саме вони найчастіше зустрічаються в художніх текстах, і саме в них спостерігається найбільш виразна емоційно-експресивна функція.

На основі розглянутого матеріалу (вибірки метафор з роману Айріс Мердок “The Black Prince”) та спираючись на описані вище класифікації стратегій перекладу, пропонуємо наступну класифікацію стратегій перекладу метафор:

1. Збереження метафори зі збереженням образу.

2. Перифраз метафори зі збереженням оригінальності (заміна метафоричного образу іншим оригінальним, але більш зрозумілим носіям мови мети метафоричним образом).

3. Перифраз метафори без збереження оригінальності (заміна оригінальної метафори на стандартну).

4. Експлікація метафори (пояснення імпліцитного змісту, закладеного в метафоричний образ, без використання метафоричного образу).

5. Заміна метафори на інший стилістичний засіб.

6. Опущення метафори.

7. Заміна стандартної метафори на іншу стандартну із більш зрозумілим для носіїв мови мети метафоричним образом.

8. Заміна стандартної метафори на оригінальну.

В результаті аналізу роману британської письменниці Айріс Мердок “The Black Prince” та його перекладу здійсненого Єленою Даскал, було вибрано 210 метафор (136 оригінальних та 74 стандартних). Дослідження оригіналу показало, що метафори, вжиті у творі, допомагають створити певний психотип героя, розкрити психологічний стан героїв і характер їхніх стосунків, виявити ставлення героя до ситуації, в якій опинився він та люди з його оточення. Метафори, вжиті в описі інтер’єру або екстер’єру, теж роблять внесок в розкриття характеру героя та його психологічного стану, наприклад:

A sunless and cosy womb my flat was, with a highly wrought interior and no outside (Murdoch: 1975, 22). – *Моя квартира була затишним*

лоном, куди не зазирає жоден промінчик сонця, з ретельно підібраним інтер’єром і без зовнішнього світу (Мердок: 2018, 27).

Цей опис власного помешкання належить головному герою Бредлі Пірсону, письменнику, чим пояснюється його схильність до вживання метафор, алюзій, порівнянь та інших стилістичних засобів. Оскільки оповідь ведеться від його імені, його образне мислення забезпечує виразність і влучність характеристик, а також передачу його психологічного стану, його ставлення до життя і навіть його філософію життя. Мета використання цієї метафори полягає у передачі емоційно-чуттєвого стану героя і забезпеченні певного враження від його особистості. У свідомості читача створюється візуальний образ, в якому підкреслено закритість та інтимність простору. Емоційно-експресивна функція цієї метафори забезпечує усвідомлення читачем прагнення героя до безпеки та усамітнення. Перекладаючи цю оригінальну метафору, Єлена Даскал використовує стратегію збереження метафори зі збереженням образу, що забезпечує повністю відповідну оригінальній емоційно-експресивну функцію метафори.

Наступна оригінальна метафора передає психологічний стан Бредлі Пірсона в момент, коли до нього несподівано прийшов брат його колишньої дружини Френсіс Марло:

Something significantly ill-omened which I could not yet define *emanated from him* (Murdoch: 1975, 23). – *Чоловік випромінював щось надзвичайно зловісне*, хоча мені й не вдалося визначити, що саме (Мердок: 2018, 29).

Емоційно-експресивне навантаження цієї метафори полягає в інтуїтивному передчутті небезпеки, вона створює відчуття тривоги, напруженості та певну інтригу. Ця емоційно-експресивна функція була забезпечена перекладачкою за допомогою тієї самої стратегії, що і в попередньому випадку. Український переклад зберігає метафоричний образ, створений в мові оригіналу, хоча застосовується транспозиція (додаток стає підметом в перекладі, а займенник *him* замінюється на відповідний іменник – *чоловік*).

Згадуючи свій шлюб із Крістіан, Бредлі вживає стандартну метафору:

She brought, what I detest, disorder into my life (Murdoch: 1975, 25). – *А вона принесла в моє життя те, що я ненавиджу, – суцільний безлад* (Мердок: 2018, 31).

Крістіан, яка спочатку здавалася йому привабливою та грайливою, з часом стала джерелом постійних драм і конфліктів, в результаті чого Бредлі почав загалом негативно відгукуватися про шлюб як такий. Емоційно-експресивна функція цієї стандартної метафори полягає у передачі

відчуття розладу та незадоволення героя життям. Вона була перекладена відповідною стандартною метафорою зі збереженням образу. Зберігши метафоричний вислів, перекладачка підсилила емоційно-експресивну функцію метафори за допомогою епітета *суцільний*.

Підрахунки виявили 45 стандартних і 101 оригінальну метафору, які були перекладені за допомогою стратегії збереження метафори зі збереженням образу, загалом 146 випадків.

Обговорюючи з Бредлі свій шлюб з Рейчел, Арнольд стверджує, що суперечки між ним та Рейчел не є негативною рисою їх відносин, а радше проявом любові:

These rows aren't real warfare, they're an aspect of love (Murdoch: 1975, 44). – *І ці суперечки не справжня ворожнеча, а лише одне з обличчя кохання* (Мердок: 2018, 59).

Мета використання цієї оригінальної метафори полягає в тому, щоб передати світобачення Арнольда, в уяві якого конфлікти у стосунках не мають на меті зруйнувати зв'язок між парою, а розглядаються як частина відносин, що відображає емоційну динаміку та складнощі, які можуть виникнути між двома людьми. Емоційно-експресивна функція полягає в тому, щоб забезпечити толерантний погляд на конфлікти у стосунках. Представляючи скандали як не *війну*, а *аспект любові*, Арнольд прагне розуміння, прийняття та заспокоєння. Метафора була перекладена стратегією перефразування зі збереженням її оригінальності: *аспект любові* було замінено на *одне з обличчя кохання*, а образ *скандал* – *війна на суперечка* – *ворожнеча*. Ця стратегія дозволила, вживаючи, хоча і інший, але не менш оригінальний образ, зберегти авторську інтенцію, полегшивши сприйняття носіям мови мети. Випадків перекладу оригінальних метафор за допомогою перефразування зі збереженням оригінальності (заміною метафоричного образу іншим оригінальним, але більш зрозумілим носіям мови мети метафоричним образом) було нараховано 23.

Збираючись їхати з міста, Бредлі чує довгий дзвінок у двері. Відчинивши двері, він бачить свою сестру Прісциллу, яка виглядає засмученою. Вона входить до кімнати, сідає на стілець та починає плакати:

She said nothing in reply to my surprised greeting, marched past me into the sitting-room, selected one of the lyre-back chairs, pulled it away from the wall, sat down upon it and *dissolved into desperate tears* (Murdoch: 1975, 71). – Вона не відповіла на моє здивоване привітання, а рушила просто до вітальні, обрала один зі стільців із гнutoю спинкою, відсунула його від стіни, всілася та *зайшлася розпачливими сльозами* (Мердок: 2018, 98).

Мета приходу Прісцилли – знайти емоційну підтримку та полегшення, поділившись хвилюванням зі своїм братом. Емоційно-експресивна функція оригінальної метафори *dissolved into tears* передає інтенсивність емоційного збудження Прісцилли. Хоча збереження авторської інтенції забезпечене повністю, заміна цієї оригінальної метафори на стандартну *зайшлася сльозами* дещо послаблює експресію. Стратегія перефраз метафори без збереження оригінальності (заміною оригінальної метафори на стандартну) не була широко використана при перекладі. Було виявлено тільки два випадки.

Оригінальна метафора, вжита в розмові Арнольда з Бредлі про відносини Арнольда з його дружиною Рейчел, має прагматичну мету – підкреслити прагнення Арнольда і Рейчел ефективно вирішувати конфлікти, щоб не дозволяти негативним емоціям накопичуватися. При цьому емоційно-експресивна функція цієї метафори містить в собі певну долю іронії:

We never let the sun go down upon our wrath (Murdoch: 1975, 45). – *Ми ніколи не дозволяємо собі гніватися після заходу сонця* (Мердок: 2018, 60).

Дана метафора була перекладена за допомогою четвертої стратегії – експлікація метафори, тобто пояснення імпліцитного значення образу, без використання самого метафоричного образу. В українському перекладі оригінальна метафора замінена на роз'яснення: *ми ніколи не дозволяємо собі гніватися після заходу сонця*. В перекладі прагматична і емоційно-експресивна функції цієї метафори залишаються збереженими, хоча образність втрачена. Дана стратегія була використана 6 разів для перекладу стандартних метафор та 3 – для оригінальних.

Описуючи свій психологічний стан в момент розмови з Бредлі на Сохо Сквер, Рейчел намагається пояснити, що все навколо її пригнічує. Оригінальна метафора яскраво передає інтенсивність її страждань і відчуття постійного тиску. Рейчел, безсумнівно, прагне викликати співпереживання та розуміння:

I just feel I'm being cut and scratched and ridden over by everything, I feel I'm under the plough (Murdoch: 1975, 175). – *Мене всю наче порізали на шматки, подряпали й переїхали чим тільки можна, мовби плугом розчавили* (Мердок: 2018, 243).

Перекладачка застосовує стратегію заміни метафори на інший стилістичний засіб, вживаючи порівняння. Інтенсивність впливу метафори збережена в порівнянні повною мірою, але сам засіб в структурі українського речення виглядає більш природньо в цьому випадку. До стратегії заміни метафори на інший стилістичний засіб

перекладачка вдалася 10 разів. З цих метафор 4 були стандартними, 6 – оригінальними.

Розмовляючи в пабі з Рейчел, Бредлі використовує оригінальну метафору, щоб передати відчуття щастя та внутрішнього задоволення, яке є результатом його кохання до Джуліан, доньки Рейчел:

I almost felt that *my face had the power to bless* (Murdoch: 1975, 215).

Присутність Джуліан в його житті наповнила його силою, яку він вірить, він зможе спрямувати у своє мистецтво. Кохання до Джуліан та мистецькі амбіції переплетені в свідомості Бредлі і, ніби походять з одного джерела. Емоційно-експресивна функція цієї метафори – передати інтенсивність і позитивний характер переживань героя. Але цю метафору перекладачка опускає, і це єдине опущення метафори, виявлене в перекладі Єлени Даскал. Причиною можуть слугувати культурні та стилістичні відмінності, через які переклад міг прозвучати незграбно.

Стандартна метафора, вжита в наступному уривку, розкриває психологічний стан Бредлі Пірсона, коли Арнольд Баффін повідомляє йому по телефону, що, можливо, вбив свою дружину Рейчел. Соромлячись страху і розгубленості, навіть зловтішання, які охопили його при цій звістці, Бредлі пропонує читачу уявити себе в подібній ситуації:

Before the reader sets me down as a monster of callousness let him *look into his own heart* (Murdoch: 1975, 28). – Читачу, перш ніж проголосити мене безсердечною потворою, *зазирни у власну душу* (Мердок: 2018, 36).

Ця стандартна метафора використовується для того, щоб кинути виклик потенційному судженню читачів про нього як безсердечну людину. Автор цим прагне спровокувати самоаналіз і рефлексію читачів, припускаючи, що люди можуть мати несподівані емоційні реакції на трагічні події, тим більше в житті людей, з якими в них складні стосунки, як у Бредлі та Арнольда. При перекладі цієї метафори була використана стратегія заміни стандартної метафори на іншу стандартну метафору із більш зрозумілим для носіїв мови мети метафоричним образом. Оскільки образ *душі* несе в собі емоційно-експресивне навантаження ідентичне образу *heart*, емоційно-експресивна функція цієї метафори збережена повністю. За допомогою стратегії заміни стандартної метафори на іншу стандартну із більш зрозумілим для носіїв мови мети метафоричним образом Єленою Даскал було перекладено 16 стандартних метафор.

Задивляючись на небо по дорозі додому від Арнольда, Бредлі помічає, що сяє сонце затуляє темна металева хмара, що передає відчуття напруги, невизначеності, передчуття чогось:

The sun was shining again, though *a part of the sky was covered with dark metallic cloud* which had been drawn across it like a curtain (Murdoch: 1975, 51). – Знову засяяло сонце, хоча *частина неба ховалася за темною, з металевим відблиском хмарою*, мов за завісою (Мердок: 2018, 69).

Емоційно-експресивна функція цієї стандартної метафори спрямована на створення візуального і чуттєвого впливу на читача. Контраст між яскравістю сонця та темрявою хмар породжує відчуття неспокою, очікування, таємниці. Очевидно, з метою підсилення цього впливу перекладачка замінює стандартний образ *частина неба була вкрита ... хмарою* на оригінальний *частина неба ховалася за ... хмарою*. В результаті емоційно-експресивна функція метафори була підсилена і атмосфера збережена. Вживання стратегії заміни стандартної метафори на оригінальну було виявлено в перекладі 3 рази.

Висновки. Отже, переклад метафор є складним завданням, яке вимагає від перекладачів глибокого розуміння твору і психології героїв. Розглянутий твір Айріс Мердок вирізняється метафоричністю, збереження якої важливе не тільки заради відтворення стилю письменниці, а і з метою збереження своєрідності художніх образів, оскільки метафори в цьому творі слугують розкриттю емоційних станів героїв, їх світосприйняття та взаємин з навколишнім світом. Переклад метафор цього філософського і глибоко психологічного твору вимагав ретельного підбору стратегій залежно від контексту та специфіки кожної метафори заради збереження її виразності, емоційної глибини та поетичності. Під час перекладу даного роману Єлена Даскал найчастіше використовувала стратегію збереження метафори зі збереженням образу, залишаючи метафоричний образ незмінним та забезпечуючи збереження авторської інтенції та емоційно-експресивної функції метафори. Ця стратегія була успішно застосована 146 разів (45 для стандартних, 101 раз для оригінальних метафор), що свідчить про її ефективність.

Широко використовувалася також стратегія перефразування метафори зі збереженням оригінальності. У цьому випадку перекладачка не зберігала метафоричний образ, а підбирала інший оригінальний метафоричний образ, більш зрозумілий українському читачу, але обов'язково з ідентичним значенням і відповідною емоційно-експресивною функцією. Ця стратегія була використана 23 рази у процесі перекладу. Інші стратегії були застосовані в меншій кількості, як-от: перифраз метафори без збереження оригінальності використовувався 2 рази; експлікація метафори (пояснення без використання метафоричного образу) 9 разів (6 для стандартних і 3

для оригінальних метафор); заміна метафори на інший стилістичний засіб використовувалася 10 разів (4 для стандартних і 6 для оригінальних метафор); опущення метафори було виявлено тільки 1 раз у випадку оригінальної метафори; заміна стандартної метафори на іншу стандартну із більш зрозумілим для носіїв мови мети метафоричним образом було використано 16 разів і стратегія заміни стандартної метафори на оригінальну використовувалася 3 рази.

Загалом необхідно зазначити успішність збереження як прагматичної, так і емоційно-експресивної функції метафор практично у всіх випадках, незалежно від обраної стратегії, хоча в деяких випадках емоційно-експресивна функція метафор була дещо послаблена, в інших випадках емоційно-експресивна функція була дещо підсилена. Це говорить про вдалий відбір стратегій для кожного окремого випадку. Підрахунки використаних стратегій показали, що Єлена Даскал намагається зберегти оригінальність образів та їх культурно-етнічну специфіку, що свідчить про її тяжіння з точки зору глобальних стратегій до фореїзації з метою занурення читача у світосприйняття героя та авторську картину світу.

Перспективи подальших досліджень полягають в тому, що запропонована в цьому дослідженні класифікація стратегій перекладу метафор відкриває можливості використання її для аналізу перекладів інших творів світової художньої літератури і для обґрунтованих висновків стосовно ефективності тих чи інших стратегій і якості перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мердок А. Чорний Принц; пер. з англ. Є. Даскал. Харків : Віват, 2018. 575 с.
2. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London and New York : Routledge, 1992. P. 26–42.
3. Larson Mildred L. Meaning-Based Translation: A Guide to Cross-Language Equivalent. America : University Press of America, 1984. 276 p.
4. Murdoch I. The Black Prince. London: Penguin books, 1975.
5. Newmark P. A Textbook of Translation. London : Prentice Hall, 1988.
6. Venuti L. Strategies of translation. In M. Baker (Ed.), *Encyclopedia of translation studies*. London and New York : Routledge, 1998. P. 240–244.